

Kontroll av matmäklare eller verksamhet med internetbutik**Datum:****Verksamhet:****Närvarande:****webbadress:**

(Om fysisk hantering saknas, fokusera på kontrollområde 12 & 13)

1. Lokal och utrustning (om fysisk hantering)	JA	NEJ	Kommentar
Är lokalen anpassad till livsmedelshanteringen/förvaringen? (oförpackade/förpackade livsmedel?)			
2. Råvaror och förpackningsmaterial	JA	NEJ	Kommentar
Finns rutin för mottagning av livsmedel? (omfattas; helt och rent, kontroll av datummärkning, finns läsbar ingrediensförteckning el. dokument med motsvarande information, förvaringsanvisning?)			
3. Säker hantering, lagring, transport	JA	NEJ	Kommentar
Lagras eller transporteras livsmedel på ett säkert sätt? Finns rutin?			
Om kylvaror transporteras, hur går det till? Hur lång tid tar transporten?			
5. Skadedjursbekämpning	JA	NEJ	Kommentar
Finns det risk för att förvarade livsmedel förorenas av skadedjur?			
Finns rutin för hantering vid eventuell förekomst av skadedjur?			
12. Information och märkning	JA	NEJ	Kommentar
Utformar verksamheten märkning eller annan information?			
Om JA , är produkterna rätt märkta?			

Kontroll av matmäklare eller verksamhet med internetbutik**Datum:****Verksamhet:****Närvarande:****webbadress:**

	JA	NEJ	Kommentar
Om NEJ , finns rutin för att kontrollera att produkterna är korrekt märkta?			
Finns föreskrivna märkningsuppgifter då de når konsumenten?			
Omfattas produkterna av någon särskild lagstiftning utöver Informationsförordningen (exempelvis kosttillskott, särnär, ekologisk)?			
Finns märkningsuppgifter (förutom hållbarhet) tillgängligt för konsumenten innan köpet på hemsidan?			
13. Spårbarhet och återkallande	JA	NEJ	Kommentar
Importerar livsmedel från något annat land? (Import 3e land/införsel från land inom EES?)			
Om import från 3e land, behöver livsmedlen föras in i Sverige via en gränskontrollstation? (animaliska produkter med vissa undantag, produkter med skyddsbeslut samt vissa vegetabiliska livsmedel)			
Kan verksamheten visa varifrån och när livsmedlen är inköpta? (följesedlar eller liknande)			
Kan verksamheten visa till vem man sålt livsmedel och när? (om ej till slutkonsument)?			
Finns rutin för återkallande? Har rutinen prövats? Vem är ansvarig?			
Finns rutin vid misstänkt matförgiftning, allergisk reaktion eller biverkningar från ev. kosttillskott eller annan produkt? (kontakta MIF?)			

Information till dig som säljer livsmedel på internet eller till dig som förmedlar livsmedel

Om du säljer livsmedel på internet eller på annat sätt förmedlar livsmedel kan du behöva registrera din verksamhet hos miljöförvaltningen. Detta gäller även dig som förmedlar livsmedel utan att ha något fysiskt lager. Anledningen till att ditt företag ska registrera sig är att varje led i livsmedelskedjan ska vara under kontroll.

Vad är en matmäklare?

Du som förmedlar livsmedel utan att ha fysisk kontakt med livsmedel kallas ofta för "Matmäklare". Att sälja eller förmedla livsmedel på internet är ett exempel på sådan verksamhet.

Att sälja livsmedel på internet

När du säljer livsmedel på via en internetbutik gäller samma regler som om du hade en vanlig butik. Du som säljer eller förmedlar livsmedlet ansvarar för att dina produkter är säkra och rätt märkta.

Vad räknas som livsmedel?

Till livsmedel räknas i princip allt du äter eller dricker. Tänk på att vin, kosttillskott, kaffe och godis också är livsmedel!

Registrera din livsmedelsverksamhet

Du kan registrera din verksamhet med vår e-tjänst på www.uppsala.se/livsmedel.

På hemsidan finns mer information om lagstiftning, kontroll och avgifter för registrering och kontroll.

Att tänka på

Din verksamhet kan omfattas av många olika regler när det gäller livsmedel. Det finns särskild lagstiftning för bland annat: import och export, märkning,

kosttillskott, ekologiska livsmedel samt vin och alkoholhaltiga drycker. Du kan läsa mer om lagstiftning på Livsmedelsverkets hemsida: www.slv.se.

Livsmedelskontroll

En livsmedelsinspektör kommer att kontrollera din verksamhet. Om du saknar ett fysiskt lager eller liknande, kan kontrollen bestå av att du vid ett möte på ditt kontor får berätta om dina rutiner för bland annat spårbarhet, märkning och rutiner vid återkallande eller klagomål från kunder.

Lagstiftning (urval)

Artikel 6 punkt 2 förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien

Förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna

Mer information

Kontakta miljöförvaltningen telefon 018-727 43 04, måndag – torsdag 09.00-11.00 eller via e-post på miljoforvaltningen@upsala.se

Internet som arbetsverktyg vid planerad kontroll

En enkel internetsökning inför den planerade kontrollen kan ge dig mycket information:

- **Hjälp att hitta dit:** använd något av de kartverktyg som finns tillgängliga, exempelvis på eniro.se eller hitta.se för att få vägbeskrivningar, du kan även få hjälp att hitta telefonnummer när intressenten i Ecos inte stämmer.
- **Vad sker på verksamheten och när är den öppen?** En sökning med Google eller annan valfri sökmotor på verksamhetens namn leder dig snabbt till verksamhetens hemsida (om det finns någon). Här kan du ofta se:
 - Öppettider
uppgifter om när en förskola har sommarstängt eller när en restaurang har lunchöppet
 - Aktiviteter
aktivitetsprogram för hembygdsgräddor, öppna förskolor och träffpunkter
 - Sortiment
meny eller produktutbud
 - Försäljningsmetod
internetbutik, hemleveranser, catering

Information om verksamheter som inte har en egen hemsida kan ibland hittas på sajter som onlinepizza.se eller på lunchguider av olika slag.

- **Har verksamheten ändrats eller bytt ägare?** Du kan använda Info-torg eller allabolag.se för att ta reda på om det bolag som anges i Ecos är aktivt eller inte. Där hittar du också information om bolagets ägarförhållanden och firmatecknare. För kommunala verksamheter kan du använda kommunens intranät (insidan.uppsala.se) för att hitta kontaktpersoner och ansvarsnummer.

Kontroll av handel med livsmedel på internet 2014-2015

Kontroll av handel med livsmedel på internet
2014-2015

Dnr:2015-6702

Utgivare: Miljöförvaltningen

Kontaktpersoner:

Ann-Sofie Stenqvist

Charlotte Sterner

Anna Brådenmark

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
1 Bakgrund	5
1.1 Handel med livsmedel på internet	5
1.2 Kontroll av handel med livsmedel på internet	5
2 Syfte	6
3 Genomförande	6
3.1 Kartläggning av försäljning av kosttillskott på internet	6
3.1.1 Kontroll av försäljning via Tradera och Blocket	6
3.2 Sökningar efter oregistrerade livsmedelsverksamheter i Uppsala	8
3.3 Uppdatering av förvaltningens informationsblad och arbetsmaterial	8
3.4 Utbildning av inspektörer	8
4 Resultat	9
4.1 Försäljning av kosttillskott på Tradera, Blocket och Facebook	9
4.2 Oregistrerade livsmedelsverksamheter i Uppsala	11
4.3 Informationsmaterial och nya arbetsinstruktioner	11
5 Diskussion	11
5.1 Internetförsäljning av kosttillskott	11
5.2 Oregistrerade verksamheter	12
5.3 Ny kunskap om internet som arbetsredskap	12
6 Förslag till åtgärder	13
6.1 Generella åtgärder	13
6.2 Åtgärder i Uppsala	13

Sammanfattning

Handel på nätet med varor och tjänster ökar och så även handel med livsmedel. Kontrollansvaret för handel med livsmedel på internet är delat mellan kommuner, Livsmedelsverket och Konsumentverket. I nuläget finns ingen central samordning inom kontrollområdet. Området har pekats ut som prioriterat i den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan.

Med anledning av detta har Uppsala kommuns miljöförvaltning, tillsammans med miljöförvaltningen i Stockholms stad, genomfört ett gemensamt kontrollprojekt av internethandel med livsmedel under 2014-2015. Syftet med projektet har varit att kartlägga internethandel med livsmedel samt att hitta arbetsmetoder och ta fram ett förslag på framtida åtgärder för att förbättra kontrollen.

Stockholms del av projektet har redovisats i rapporten *Kontroll av internethandel med livsmedel*¹, medan Uppsalas del i projektet redovisas dels i Stockholms rapport, men i sin helhet i denna rapport. Uppsalas del av projektet genomfördes genom kartläggning av internethandel med livsmedel på Blocket, Tradera och Facebook samt genom framtagande av informationsmaterial och checklistor för kontroll.

Kartläggningen visade att en stor andel företag som identifierades i samband med kartläggningen inte var registrerade som livsmedelsföretag hos berörd kontrollmyndighet, och därmed inte fick kontroll i enlighet med livsmedelslagen. Kartläggningen visade att försäljning av vitaminer och kosttillskott är vanligt förekommande på internet. Det återfanns inga förbjudna substanser i samband med kartläggningen men i flera fall fanns närings- och hälsopåståenden som var tveksamma och därför överlämnades för bedömning till aktuell kontrollmyndighet. Kartläggningen visade även att kontrollmyndigheterna agerade olika utifrån information som presenterats på nätet, bland annat beroende på hur man såg på Konsumentverkets ansvar för kontroll av marknadsföring gentemot kommunens ansvar för kontroll enligt livsmedelslagen.

Projektet visar att kontroll av handel med livsmedel på internet behöver prioriteras och att en central samordning från Livsmedelsverket är önskvärd. Införandet av samordnad central kartläggning skulle effektivisera kontrollinsatsen. Ansvarsfördelning mellan behöriga kontrollmyndigheter behöver ses över och klargöras och det behövs information till verksamheter som handlar med livsmedel på internet så att företagarna lättare förstår vilka regler de omfattas av, exempelvis kravet på registrering som livsmedelsverksamhet.

¹ Kontroll av internethandel med livsmedel 2014, miljöförvaltningen i Stockholms stad, Dnr:2015-3675

1 Bakgrund

1.1 Handel med livsmedel på internet

Internet är ett viktigt redskap i vårt samhälle och en stor del av vår handel med varor och tjänster sker genom internet. Internet används ofta av företag för att marknadsföra sig på, bland annat när det gäller försäljning av livsmedel. Att, utöver den fysiska butiken, erbjuda sina varor till försäljning på en hemsida är vanligt förekommande och svenskarnas handel med mat via internet visar på en fortsatt ökande trend.

Försäljning av livsmedel via nätet kan ske på olika sätt. Det kan exempelvis ske via traditionella webbsidor, dels genom så kallade matmäklare som enbart säljer livsmedel från andra företag via en webbutik, och dels genom företag som har både en fysisk butik och som säljer livsmedel via nätet. Sedan kan livsmedel också säljas via annonser på webbsidor som Blocket och Tradera, där det finns ett brett utbud av varor och tjänster.

Idag säljs förutom konventionella livsmedel även kosttillskott, viktminskningspreparat och liknande produkter via internet. Inom dessa grupper kan det förekomma produkter som innehåller hälsoskadliga substanser.

1.2 Kontroll av handel med livsmedel på internet

Kontroll av handel med livsmedel via internet är idag väldigt begränsad i Sverige och det finns inte någon nationell samordning av kontrollområdet. Kontrollområdet har sedan 2013 varit utpekad i Sveriges nationella kontrollplan som ett eftersatt område som behöver ökad kontroll.

Kontrollansvaret för livsmedel som säljs via internet faller i majoriteten av fallen på den kommun där företaget som bedriver internethandel finns (kontrollansvaret framgår av § 23 och § 25 i livsmedelsförordningen). Det är kommunens ansvar att kontrollera att företag är registrerade som livsmedelsverksamheter och att de får kontroll för att säkerställa att kraven i livsmedelslagstiftningen följs. Kontroll ska göras av att produkterna som säljs är säkra och inte innebär någon hälsofara för konsumenten, samt att de är korrekt märkta. Konsumentverket har kontrollansvar för marknadsföring av livsmedel.

Miljöförvaltningen, som kontrollmyndighet för livsmedel i Uppsala, har fram till idag använt information på internet för att få kunskap om t.ex. öppettider, menyer, inriktning på verksamhet och vägbeskrivningar. Fram till projektets början har miljöförvaltningen letat information på internet i en relativt låg omfattning i kontrollverksamheten. Uppfattningen var dock att utökade internetsökningar skulle kunna ge ytterligare värdefull information, dels inför kontrollbesök hos livsmedelföretag för att se att produkterna som säljs är säkra, och dels för att hitta verksamheter som handlar med livsmedel men som inte är registrerade som livsmedelsföretag.

Den information som miljöförvaltningen haft på sin hemsida och de informationsblad som miljöförvaltningen riktat till livsmedelsverksamheter i kommunen har inte varit anpassade för verksamheter som saknar en fysisk butik eller endast förmedlar livsmedel (så kallade matmäklare). Miljöförvaltningen har haft knapphändiga uppgifter om vilka registrerade verksamheter som också har en internetbutik och sannolikt finns det flera verksamheter som säljer livsmedel på internet utan att vara registrerade hos miljöförvaltningen. Detta kan bero

på att de inte känner till att de omfattas av livsmedelslagen och att det krävs registrering som livsmedelsverksamhet eller att de medvetet undviker myndigheterna.

Med anledning av ovanstående så inledde miljöförvaltningarna i Stockholms stad och Uppsala under 2014 ett samarbetsprojekt kring internethandel. Resultaten från samarbetsprojektet finns att läsa i rapporten *Kontroll av internethandel med livsmedel* som getts ut av miljöförvaltningen i Stockholms stad (se fotnot 1). Uppsala har sedan fortsatt sitt projekt under 2015 och det totala resultatet av Uppsala kommuns miljöförvaltnings projekt redovisas genom denna rapport.

2 Syfte

Miljöförvaltningens syfte med att genomföra ett projekt kring internethandel har varit att:

- Utarbeta en arbetsmetod för att kontrollera matmäklare och internetbutiker.
- Kartlägga vilka företag som säljer kosttillskott via internet.
- Upptäcka om kosttillskott som innehåller förbjudna substanser säljs via internet.
- Ta fram metoder för att upptäcka oregistrerade livsmedelsverksamheter.
- Öka miljöförvaltningens användning av internet som ett redskap i livsmedelskontrollen.
- Förbättra miljöförvaltningens informationsmaterial till matmäklare och internethandelsföretag.

3 Genomförande

3.1 Kartläggning av försäljning av kosttillskott på internet

Tillsammans med Stockholms stad har Uppsala under 2014 kartlagt försäljning av kosttillskott på internet. Uppsala har under denna kartläggning sökt efter kosttillskotts försäljning på Blocket, Facebook och Tradera. I samband med uppstarten av kartläggningen gjordes ett studiebesök hos Stockholms stads miljöförvaltning där de presenterade hur de genomförde och dokumenterade sökningar efter verksamheter med försäljning av kosttillskott över internet. Vid sökningarna efterfrågades svar på följande:

Vem är säljaren?

Var finns säljaren?

Vilka produkter säljs?

Säljs otillåtna produkter?

När pågick försäljning?

Hur säljs livsmedlen?

3.1.1 Kontroll av försäljning via Tradera och Blocket

Tradera och Blocket används för försäljning av produkter av såväl företagare som privatpersoner. När det gäller försäljning på Blocket kan säljaren ibland spåras till hemkommunen. Det är svårare med Tradera, där produkterna säljs med ett ”nickname” och

det inte nödvändigtvis framgår vem som är säljaren. Här finns möjligheten att kontakta Tradera om det skulle finnas misstanke om att produkter som säljs inte följer svensk livsmedelslagstiftning. Tradera har regler om vad som får säljas i deras auktioner. Överträdelse av reglerna och riktlinjerna kan leda till att åtgärder riktas mot annonsen eller det konto som används vid försäljningen. Enligt Tradera ska man vid försäljning av livsmedel följa livsmedelslagstiftningen och Livsmedelsverkets föreskrifter. Tradera hänvisar även till miljö-och hälsoskyddsmyndigheten i säljarens hemkommun för mer information om gällande regler.

Blocket har inte lika detaljerade användarvillkor som Tradera, det finns inte några specifika regler eller riktlinjer för försäljning av livsmedel. Det framgår däremot att Blocket förbehåller sig rätten att neka eller avlägsna en annons som bryter mot de allmänna villkoren eller rättslig reglering.

Sökmetod

Sökningar efter kosttillskotts försäljning gjordes med webbläsaren Firefox på internetsajterna Tradera, Blocket och Facebook och följande sökord användes:

Kosttillskott
Dendrobium, dendrobin
Dopingklassat kosttillskott
Aeglin
Aromatshämmare/aromatas
Prohormon
Synefrin
DMAA
Octopamin
Epimedium (grandiflorum)
Ayurveda kosttillskott/produkt/preparat
DNP, 2,4-Dinitrophenol
Matkasse
Vitaminer
Sildenafil
Apotek
Kött (vilt, älg, rådjur, vildsvin)
Korv
Fisk
Delikatess
Gourmet
Vin
Öl
Olivolja
Te
Senna

Resultaten loggades i ett dokument där dag, tid och sökord noterades. En stillbild av sidan sparades med Windows urklippverktyg eller genom att göra om sidan till PDF-fil.

Försäljning på Tradera och Blocket sker under korta perioder (auktion samt tillfälliga annonser à max 2 månader) vilket gjorde att vi valde att söka på dessa sidor vid flera tillfällen.

Miljöförvaltningen i Uppsala saknar Facebook-konto. Därför genomfördes kartläggning av kosttillskotts försäljning genom sökningar via Google i form av ordet "Facebook" i kombination med respektive sökord.

3.2 Sökningar efter oregistrerade livsmedelsverksamheter i Uppsala

För att få en uppfattning om det fanns oregistrerade livsmedelsverksamheter i Uppsala gjordes sökningar på internet. Webbläsaren Firefox användes och sökorden som användes var: livsmedel, pizza, catering, tårter och kött. Dessa sökord kombinerades med ordet Uppsala för att begränsa träffarna att gälla just Uppsala.

3.3 Uppdatering av förvaltningens informationsblad och arbetsmaterial

Under 2014 påbörjades ett utvecklingsarbete med att ta fram metoder för användning av internet som redskap i den offentliga kontrollen. Checklistor och arbetsinstruktioner arbetades fram och ett arbete med att ta fram informationsmaterial som riktar sig till matmäklare och verksamheter med försäljning via internet påbörjades.

3.4 Utbildning av inspektörer

Inspektörer från Uppsala har under 2014 och 2015 deltagit i såväl regionala som nationella och internationella möten/seminarier/utbildningar fokuserade på internethandel.

- Möte på Livsmedelsverket februari 2014. Vid mötet planerades en workshop om internethandel i samarbete med andra myndigheter, så som Livsmedelsverket, Stockholms stads miljöförvaltning, Läkemedelsverket m.fl. Denna workshop blev dock inställd.
- Studiebesök hos Stockholms stads miljöförvaltning för att se hur de arbetar med kontroll av internethandel, samt skapa ett gemensamt sätt att kartlägga försäljning av kosttillskott över internet. Två inspektörer från miljöförvaltningen deltog.
- Deltagande i seminarium om internethandelskontroll, LOTS-möte i januari 2015 på Livsmedelsverket. Ett möte där en av miljöförvaltningens inspektörer deltog i diskussioner om hur en nationell funktion och samordning skulle kunna fungera vad gäller kontroll av internethandel med livsmedel. På mötet fanns även representanter från Stockholms stads miljöförvaltning samt Livsmedelsverket.
- Möte med Food Law Enforcement Practitioners (FLEP) - under juni 2015 deltog en av miljöförvaltningens inspektörer på ett möte om internethandel i FLEP-gruppen. Mötet hade deltagare från flera olika medlemsstater som arbetar eller är i uppstartsfasen med

att skapa en enhet eller organisation för internethandel. Sverige hade representanter från Livsmedelsverket och miljöförvaltningarna från Stockholms stad och Uppsala.

- Better Training for Safer Food (BTFS) - Training on E-commerce of food
Under juni 2015 deltog en av miljöförvaltningens inspektörer i en av Europeiska kommissionens kurser om internethandel med livsmedel. Kursen bestod av 7 timmar föreläsningar och 11 timmars praktiskt arbete med olika sökverktyg och tekniker. Deltagare från olika nationella och regionala myndigheter inom EU deltog i kursen. Fokus under kursen låg på metoder för att sätta upp enheter för kontroll av internethandel i respektive medlemsstat.

4 Resultat

4.1 Försäljning av kosttillskott på Tradera, Blocket och Facebook

På auktionssidan Tradera noterades framförallt annonser för kosttillskott, teer och torkade frukter. I flertalet annonser fanns hälsopåståenden och näringspåståenden med utlovande av exempelvis ökad fertilitet, en lust-/ potenshöjande effekt, ökad viktminskning och större effekt av träning.

På annonssidan Blocket fanns enstaka annonser med försäljning av kosttillskott. Däremot fanns det ett stort utbud av annonser med försäljning av kött. Det fanns även annonser gällande försäljning av torkad svamp, te av torkad sprängticka, bär och honung. I vissa fall hade försäljaren använt sig av olika typer av närings- och hälsopåståenden.

Samtliga träffar på Facebook gick till etablerade återförsäljare av kosttillskott. Inga av de förbjudna substanser som vi sökte efter fanns till försäljning.

Tabell 1: Sammanställning av sökord med flest träffar på respektive internetsida vid ett söktillfälle.

Försäljningsplats/tjänst	Sökord	Antal annonser
Tradera	Kosttillskott	140
	Vitaminer	176
	Te	44
Blocket	Kött	144
	Korv	11
	Delikatess	6
	Te	8
Facebook (via Google)	Kosttillskott	7

Vi fann sammanlagt 81 säljare i våra sökningar. Det var utifrån annonserna svårt att avgöra om försäljningen skedde i en sådan omfattning och med en sådan kontinuitet att verksamheten skulle behöva registreras som livsmedelsverksamhet. I de fall försäljaren inte uppenbart var en privatperson med enstaka produkter skickades en e-post till berörd kommun med information om försäljaren och en förfrågan om den aktuella verksamheten var registrerad hos myndigheten. I tabell 2 redovisas återkopplingen om från de kontaktade kommunerna. Totalt var det 29 säljare som kommunerna fick utreda.

Tabell 2: Sammanställning av hur kommuner svarat om 29 säljare av livsmedel via internet

Kommun myndighet	Antal säljare	Registrerad	Kommunen utreder	Omfattas ej av registrering	Inget svar	Kommentar
Bollnäs	1	1				
Åstorp	1				1	
Kalix	1	1				
Ronneby	1					Försäljningen har upphört efter kommunens utredning
Kungsbacka	1			1		
Söderåsens miljöförbund	1		1			
Västerås	1				1	
Kumla	1				1	
Stockholm	2		2			
Sollefteå	1		1			
Eksjö	1	1				
Halmstad	1					Ej registrerad, går ej att återfinna
Varberg	1			1		
Borås	1				1	
Malmö	1	1				
Sjöbo	1				1	
Hudiksvall	1			1		
Täby	1		1			
Österåker	2		1	1		
Avesta	1				1	
Osby	1	1				

Lund	2			2		
Kungälv	1				1	
Helsingborg	1	1				
Hörby	1		1			
Piteå	1		1			

4.2 Oregistrerade livsmedelsverksamheter i Uppsala

Sökningarna efter oregistrerade verksamheter resulterade i stora träfflistor med företag. Träffarna visar exempel på vilka företag som säljer livsmedel i Uppsala, men även vilka Uppsalaföretag som har livsmedelförsäljning via internet. På internet ligger mycket historik sparad vilket resulterade i att många av träffarna ledde till verksamheter som lagts ned eller i dagsläget bedrivs under annat namn. Tre möjliga oregistrerade livsmedelsföretagare hittades vid sökningen. Två av dessa hade upphört med sin verksamhet och en har efter uppmaning registrerat sin verksamhet.

4.3 Informationsmaterial och nya arbetsinstruktioner

Projektet resulterade i förbättrat informationsmaterial, såväl till inspektörerna på miljöförvaltningen som till verksamhetsutövarna. Till inspektörer sammanställdes ett informationsblad som beskriver vilken information som kan gå att finna på internet inför ett kontrollbesök, se bilaga 1. Till företagare som är matmäklare eller har internetbutiker skapades ett informationsblad som beskriver kortfattat vilka regler som gäller för dem, se bilaga 2. Dessutom har befintliga informationsblad uppdaterats så att de även riktar sig till matmäklare och verksamheter med försäljning över internet.

För kontroll av matmäklare och internetbutiker skapades en checklista med relevanta kontrollområden och fördjupningsfrågor, se bilaga 3. Checklistan kommer att fungera som ett sätt att likrikta kontollen av dessa verksamheter, samtidigt som den underlättar förberedelsearbetet för inspektören i samband med kontroll. Miljöförvaltningen har också justerat befintligt ärendehanteringssystem så att notering av eventuell internethandel med livsmedel noteras i samband med registrering eller kontroll av företag, vilket ger bättre förutsättningar för en ändamålsenlig kontroll.

5 Diskussion

5.1 Internetförsäljning av kosttillskott

Resultatet från kartläggningen av kosttillskotts-försäljning visar att försäljning av kosttillskott över internet är vanligt förekommande. I vissa fall tycks det vara etablerade företagare bakom annonserna, medan det i andra fall varit svårt att finna några företagsuppgifter. I ett fall förekom en verksamhet som hänvisade sina besökare till en annan hemsida för att hitta kontaktuppgifter till företaget. Vid kontroll av den hänvisningen kunde inga kontaktuppgifter hittas.

Vid sökningar efter kosttillskotts försäljning på Blocket och Tradera var det utifrån annonserna svårt att avgöra om försäljningen skedde i en sådan omfattning och med en sådan kontinuitet att verksamheten skulle behöva registreras som livsmedelsverksamhet. I kartläggningen avstod vi från att göra någon sådan bedömning utan vi överlämnade ärendet till berörd kommun för vidare åtgärd.

Kommuner som fått e-post med information med anledning av kartläggningen har haft olika syn på vad som ska kontrolleras eller registreras som livsmedelsverksamhet. En kommun uppgav att man inte kommer att göra någon vidare undersökning om företagen skulle registreras eller inte med motiveringen att kontrollen av näthandel inte utförs av kommunen och hänvisade till Konsumentverket för mer information. Andra kommuner hade redan registrerat verksamheterna alternativt skulle undersöka om de skulle registreras. I några fall ansåg kommunen att försäljningen av livsmedel var en så liten del av sortimentet att registrering inte skulle ske. Ovanstående variation i åtgärder tyder på att kommuner bedömer internetförsäljning av livsmedel på olika sätt. Sverige bör därför arbeta för att likrikta bedömning och kontroll eftersom försäljningen via internet sker till hela landet och ibland även till andra länder.

Vid sökningar efter varor så som kött, bär och svamp fanns misstanke om att dessa annonser kunde vara säsongberoende. Det kan vara värdefullt att vid andra tidpunkter på året söka efter försäljning av livsmedel som är säsongstypiska, t.ex. viltkött. Detta för att hitta oregistrerade livsmedelsverksamheter, samt få en uppfattning om vilka mängder livsmedel som säljs på det sättet.

5.2 Oregistrerade verksamheter

På internet gick det att få fram mycket information om vilka företag som bedriver livsmedelsförsäljning i Uppsala. Internetförsäljning och hemkörning tycks vara mer vanligt än vi tidigare uppfattat och detta behöver uppmärksammas i kontrollen.

Arbetet att leta efter oregistrerade verksamheter är tidskrävande. Det krävs en hel del efterforskning för att utreda om verksamheten bedrivs i nutid, om den omfattas av registrering, om den finns registrerad hos miljöförvaltningen och vem som ansvarar för verksamheten. Om kommunen ska utföra denna typ av sökningar behöver det avsättas särskilda medel för detta, då denna typ av uppsökande verksamhet inte går att finansiera med kontrollavgifter i de fall det inte finns någon verksamhet att registrera.

5.3 Ny kunskap om internet som arbetsredskap

Genom att fördjupa oss i området internethandel och matmäklare har vi förbättrat vår kunskap om dessa verksamheter. Vi har utifrån denna kunskap tagit fram en checklista över vilka kontrollområden som är aktuella att granska för företag med internethandel. Vi har kartlagt vilka kontrollområden som är aktuella att granska för dessa verksamheter och även fått en bild av hur försäljning av livsmedel, i detta fall främst kosttillskott, kan gå till via olika försäljnings sajter. Genom samarbetet med Stockholms stads miljöförvaltning och genom att delta i seminarier om internethandel har vi utökat vårt kontaktnät för frågor som rör matmäklare och internethandel.

6 Förslag till åtgärder

6.1 Generella åtgärder

- På nationell nivå finns behov av central samordning och vägledning inom området, vilket bör vara Livsmedelsverkets ansvar. Önskvärt är att skapa en nationell samrådsgrupp bestående av representanter från berörda kontrollmyndigheter för att bidra till likriktning och utveckling av kontrollen nationellt.
- Livsmedelsverket och Konsumentverket behöver se över och klargöra ansvarsfördelningen mellan behöriga kontrollmyndigheter enligt livsmedelslagen och Konsumentverkets ansvar att kontrollera marknadsföring. Idag ger gränsdragningen upphov till olika bedömning och hantering i landet.
- Kontrollområdet behöver prioriteras nationellt, exempelvis genom nationella kontrollprojekt. Detta för att öka kunskapen hos ansvariga kontrollmyndigheter samt öka kontrollen på lokal nivå för att förhindra att försäljning av hälsofarliga livsmedel sker via nätet samt identifiera oregistrerade verksamheter. Ökad kontroll skapar också medvetenhet hos företag som bedriver handel med livsmedel på internet om vilka regler som gäller.
- Eftersom internetförsäljning sker över hela landet och vidare ut i världen är det svårt för den enskilda myndigheten att bevaka vilka varor som säljs och vem som säljer dessa. En centralt samordnad kartläggning av internetförsäljning skulle därför underlätta för kommunerna och bidra till en mer effektiv kontroll på nationell nivå.
- Information behöver nå ut till företagen om att de har en skyldighet att registrera sig som livsmedelsföretag, speciellt för de som enbart har livsmedelförsäljning via internet. Detta kan göras nationellt genom Livsmedelsverkets försorg, men det kan även ske lokalt av varje berörd kommun.
- Framtagande och genomförande av utbildning för berörda kontrollmyndigheter. Bör utföras av Livsmedelsverket som ansvarig central myndighet.
- Fortsatt deltagande i FLEP-gruppen för e-handel på EU-nivå. Livsmedelsverket bör delta i denna grupp och återföra kunskap till berörda kontrollmyndigheter.

6.2 Åtgärder i Uppsala

Miljöförvaltningen avser att fortsätta utföra sökningar på internet för att kartlägga företag som handlar med livsmedel på nätet dels i syfte att identifiera oregistrerade verksamheter så att de registreras och kan kontrolleras i enlighet med livsmedelslagen, men också för att säkerställa att inga hälsofarliga livsmedel säljs via nätet till konsumenterna i Uppsala. Åtgärden kräver dock särskilda medel, då kontrollen inte i sin helhet kan finansieras av avgifter.

Miljöförvaltningen kommer också att utreda hur riskklassning och tillägg av tid ska ske för att möjliggöra kontroll av berörda verksamheter i enlighet med Livsmedelsverkets vägledning för riskklassning.

Bilagor

Bilaga 1 Informationsmaterial till inspektörer

Bilaga 2 Informationsmaterial till matmäklare och de som driver internethandelsbutik

Bilaga 3 Checklista för kontroll